

НАЙСТАРШИЙ ІЗ ВІДОМИХ

Григорій САНЫЧ

Шляхи Василя Лазаревського тісно переплелися з творчістю Шекспіра, Даля і Шевченка

У лютому виповнилося 200 років з дня народження Василя ЛАЗАРЕВСЬКОГО, українського громадського діяча, белетриста, представника знаменитої родини Лазаревських, які сповідували старовинний патріотизм Гетьманщини. Лазаревські - український старшинський, пізніше дворянський рід. Походить від козаків Лазоренків, які за реестрами 1711 і 1736 рр. були приписані до Конотопської сотні Ніжинського полку. Одна з відомих гілок цього роду була заснована знатним військовим товаришем Ананієм ЛАЗОРЕНКОМ, жителем міста Конотоп (XVII ст.). Його онук Степан ЛАЗОРЕНКО став конотопським кушніром, пізніше повернувся в стан козаків і змінив прізвище на Лазаревський.

Літератор і чиновник

Народився Василь у родовому маєтку нащадка сотенної старшини Голінської сотні Прилуцького полку Матвія ЛАЗАРЕВСЬКОГО. Батько на той час був судовим службовцем, а у 1836 р. отримав титул дворянина. Василь навчався в Чернігівській гімназії, закінчив юридичний факультет Харківського університету. У лютому 1844 р. на

ФОТО З ІНТЕРНЕТУ

▲ КОНОТОПСЬКЕ КОРИННЯ. Василь Лазаревський залишив вагомий слід в історії нинішньої Сумщини

Через матеріальну скруту 1847 р. поступив на державну службу. Отримав чин колезького секретаря і був призначений чиновником з особливих доручень при

«Мои старые знакомцы». Працював у департаменті уділів, був віце-директором та в. о. директора департаменту загальних справ МВС. Мав широке коло знайомих у деп-

ДОСЬЄ

ВАСИЛЬ МАТВІЙОВИЧ ЛАЗАРЕВСЬКИЙ

народився 27 лютого 1817 у с. Шевченкове (до 1923 р. - Гирівка, Гирявка) нині Конотопського району. Помер 18 квітня 1890 р. Найстарший із шести братів Лазаревських. Письменник і перекладач. Чиновник Оренбурзької прикордонної комісії. Управитель канцелярії міністра державного майна, член ради при міністрові внутрішніх справ і ради головного управління у справах друку. Таємний радник. Був знайомий з Тарасом Шевченком, листувався з ним і матеріально допомагав поетові на засланні.

◀ ГЕРБ роду Лазаревських

познайомився у тому ж Оренбурзі, де він подарував Шевченку два ящики сигар і 50 карбованців.

Під час своєї останньої поїздки по Україні Тарас Шевченко в серпні

філософському факультеті цього ж таки університету захистив роботу на звання кандидата.

Два роки служив у Харківській палаті цивільного суду в чині губерньського секретаря. Згодом переїхав на Дон, працював домашнім учителем у сім'ї учасника франкомосковської війни В. ОРЛОВА-ДЕНИСОВА.

Як і всі Лазаревські, майже всі, Василь мав літературний хист. Ще в юності він самотужки вивчив англійську мову і перекладав твори Шекспіра. Першим його власним твором було оповідання «Ночь в степи».

голові Оренбурзької прикордонної комісії. Згодом опинився у Санкт-Петербурзі, де познайомився з Володимиром ДАЛЕМ (у той час був правителем особливої канцелярії міністерства внутрішніх справ) і за його сприяння у червні цього ж року був призначений чиновником з особливих доручень при петербурзькому цивільному губернаторові, а згодом – секретарем в особливу канцелярію МВС. Поза службою допомагав Далеві в роботі над «Толковым словарем живого великорусского языка». Продовжував літературну діяльність, опублікував оповідання

Василь Лазаревський склав «Малорусско-русский словарь» (надрукований не був, рукопис зберігається в рукописному відділі Нижегородської бібліотеки)

жовних і літературних колах. Залишив спогади «Мое знакомство с Далем» та спогади про Марка Вовчок (останні, однак, не опубліковані). Допомагав у отриманні дозволу на видання журналу «Киевская старина».

Шевченківські зв'язки

Шестеро братів - Василь, Михайло, Федір, Олександр, Яків та Іван Лазаревські - підтримували Тараса ШЕВЧЕНКА під час перебування поета в Петербурзі і протягом усіх десяти років його заслання в Оренбурзі та за Каспієм. Вони доклали зусиль, щоб Кобзар знайшов вічний спочинок не на чужині, а в Каневі. «Навдивовижу симпатичні люди ці, прекрасні брати Лазаревські, й усі шість братів, як один, надзвичайний виняток», - писав Шевченко про братів. Безпосередньо з Василем Лазаревським поет

1859 р. побував у селі Гирявці, де жила мати братів Лазаревських Афанасія Олексіївна. Брати Лазаревські багато розповідали поетові про неї, і саме так склалось почуття прихильності, яке поет висловив у своєму листі до Афанасії Олексіївни: «Благодарных сыновей ваших я привык называть своими родными братьями. Позвольте же Вас называть моею искренне любимою и невиданною матерью. Примите глубокий сыновний поцелуй от глубоко любящего вас Шевченко».

Перебуваючи в Гирявці, Шевченко намалював портрет матері Лазаревських – Афанасії Олексіївни, подарував їй офорт «Приятели» та вірш «Садок вишневий коло хати» з підписом.

Помер Василь Лазаревський від запалення легенів у квітні 1890 р. і похований на Смоленському кладовищі в Санкт-Петербурзі. ❏